

Täysistunto

Tiistai 9.6.2026 klo 14.01—22.39

18. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi perusopetuslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 35/2026 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 7/2026 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 18. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 7/2026 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu. Sivistysvaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Haatainen, olkaa hyvä.

Keskustelu

19.08 **Tuula Haatainen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen tarkoituksena on toteuttaa niin sanottu perusopetuksen osaamistakuu. Osaamistakuulla tarkoitetaan valtakunnallisesti määriteltyjä yhtenäisiä menettelyjä, joilla varmistetaan, että jokaisella perusopetuksen päättävällä nuorella on riittävät perustaidot, kuten luku-, kirjoitus- ja laskutaito. Tavoitteen saavuttamisen turvaaminen edellyttää, että perusopetuksessa on selkeät kansalliset tavoitteet osaamiselle ja että osaamisen arviointi perustuu yhtenäisiin kriteereihin. Osaamistakuun toteuttamiseksi esityksessä ehdotetaan lisättäväksi perusopetuslakiin kansallisesti yhtenäiset oppilaiden arviointiin ja opinnoissa etenemiseen liittyvät säännökset. Esityksen mukaan opetussuunnitelman perusteissa määritellään kansallisesti vähimmäisosaamisen taso, joka on edellytyksenä vuosiluokalta toiselle siirtymiseen.

Tämän esityksen taustalla on pitkään jatkunut perustaidoissa, erityisesti lukutaidossa, havaittu oppimistulosten heikkeneminen. Myös sivistysvaliokunta on useassa eri yhteydessä tuonut esille huolensa oppimistulosten heikentymisestä ja kiinnittänyt huomiota perustaitojen oppimisen keskeiseen merkitykseen. Kotimaisten kielten opetuksen vahvistaminen on myös laajempi sivistyksellinen kysymys, koska lukemisen sujuvuus ja luetun ymmärtäminen vaikuttavat oppimiseen kaikissa oppiaineissa. Siksi lukemista edistävien käytäntöjen, kuten säännöllisen ohjatun lukemisen, kirjallisuuden monipuolisen käytön sekä kirjasto- ja kotiyhteistyön, tulee olla osa koulun toimintakulttuuria eikä pelkästään yksittäisen oppiaineen vastuulle kuuluva tehtävä. Valiokunta korostaa koulun ja kodin yhteistyötä perustaitojen oppimisessa.

Huolena on ollut myös oppilaiden välisten erojen kasvaminen. Heikon osaamistason oppilaita on aikaisempaa enemmän, eikä osalla perusopetuksen päättävistä oppilaista ole riittävää osaamista pärjätäkseen toisen asteen opinnoissa. Samanaikaisesti kun oppilaiden oppimistulosarviointit osoittavat osaamistason heikentyneen, kouluissa annetuissa arvosanoissa on havaittu inflaatiota, mikä tarkoittaa, että oppilaat ovat voineet saada hyviä arvo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2026 vp

sanoja heikommalla osaamisella. Lisäksi oppimistulosarviointien perusteella samalla osaamistasolla olevat oppilaat voivat eri kouluissa saada toisistaan poikkeavia arvosanoja.

Valiokunta pitää esitettyä lainsäädäntöä kannatettavana ja toteaa mietinnössään, että säädösesityksen tarkoituksena ei ole muuttaa nykyistä oppilaan arvioinnin keskeistä sisältöä vaan vahvistaa säädösperstusta yhdenvertaiselle oppilaan arvioinnille. Valiokunta korostaa, että osaamistakuun toteuttamiseksi oppiainekohtaisten tavoitteiden ja sisältöjen sekä oppilasarvioinnin kriteereiden tulee muodostaa selkeä ja johdonmukainen kokonaisuus. On hyvä, että valtakunnalliset kriteerit laaditaan opetussuunnitelman perusteissa vuosiluokkakohtaisesti. Valiokunta pitää valtakunnallisesti yhtenäisesti sovellettavia säännöksiä merkityksellisinä oppilaiden yhdenvertaisen kohtelun kannalta. Niillä varmistetaan, että arviointi on yhdenmukaista ja opetuksen järjestäjästä tai opettajasta riippumaton. Arvioinnin yhdenmukaisuudella on erityinen merkitys perusopetuksen päättöarvioinnissa, koska sen perusteella suoritetaan valinnat perusopetuksen jälkeisiin opintoihin.

Valiokunta pitää hyvänä, että hallituksen esityksessä korostetaan oppimisen tuen ensisijaisuutta siten, että oppilaan tulee saada hänen tarpeidensa edellyttämät tukitoimia ennen kuin luokalle jättämistä edes harkitaan. Valiokunta korostaa, että oppilaan luokalle jättäminen on viimesijainen pedagoginen ratkaisu eikä se voi perustua terveydentilaan vaan ainoastaan tilanteeseen, jossa oppilas ei ole saavuttanut vähimmäisosaamista hänelle annetuista tukitoimista huolimatta.

Valiokunta toteaa, että ehdotettu uudistus ei ole vain lainsäädännön vaan myös toimintakulttuurin muutos. Lainsäädännön uudistamisessa kattavalla ja pitkäkestoisella toimeenpanon tuella on keskeinen merkitys. Valiokunta pitää tärkeänä, että ehdotetun uudistuksen toimeenpanoa tuetaan vahvistamalla kaikkien opettajien oppilasarvioinnin osaamista.

Valiokunta toteaa mietinnössään, että arviointikriteerit yksinään eivät riitä varmistamaan oppilaiden arvioinnin yhdenmukaisuutta vaan lausuntojen mukaan sen varmistamiseen tarvitaan myös kansallisia arviointivälineitä ja -materiaaleja, kuten tehtäväpankkeja. Valiokunta ehdottaakin, että eduskunta hyväksyy lausuman, jossa edellytetään, että hallitus selvittää toimet valtakunnallisten tehtäväpankkien laatimiseksi peruskoulujen yhdenmukaisen arvioinnin tueksi.

Valiokunta painottaa, että uudistusta tulee seurata tarkoin, kiinnittäen huomiota muun muassa esityksen tavoitteena olevan oppimisen ja osaamisen arvioinnin yhdenvertaisuuden edistämisen toteutumiseen.

Valiokunta ehdottaa mietinnössään lähinnä tarkentavia muutoksia lakiesityksen 22 §:n 5 momenttiin ja 22 b §:n 2 momenttiin.

Hallituksen esitykseen sisältyy osaamistakuun toteuttamista edellyttävien sääntömuutos ehdotusten lisäksi ehdotukset muun muassa asetuksenantovaltuuksien ja Opetushallituksen toimivaltaa koskevien säännösten tarkistamiseksi vastaamaan perusopetuslain edellyttämää täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimuksia. Valiokunta pitää myös näitä säännösesityksiä kannatettavina.

Valiokunnan mietintö hyväksyttiin yksimielisesti. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Jari Koskela on poissa, edustaja Strandman poissa. — Edustaja Paasi, olkaa hyvä.

19.14 Martin Paasi kok: Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä tavoite on selvä: Peruskoulun päättävällä oppilaalla pitää olla riittävät perustaidot jatko-opintoihin ja elämään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2026 vp

Samalla arvioinnin pitää olla nykyistä yhdenvertaisempaa eri kouluissa ja eri puolilla Suomea. Ongelma on konkreettinen. Kaksi oppilasta voi osata saman verran mutta saada eri kouluissa eri arvosanan. Päätösarvosanalla haetaan jatko-opintoihin, joten arvioinnin pitää olla mahdollisimman vertailukelpoista. Kyse on oppilaan oikeusturvasta. Toinen ongelma on se, että oppilas voi edetä opinnoissa, vaikka perustaidot eivät ole kunnossa. Silloin ongelma ei katoa vaan siirtyy seuraavalle luokalle ja lopulta toiselle asteelle.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys korjaa näitä ongelmia. Perusopetuslakiin täsmennetään oppilaan arviointia ja opinnoissa etenemistä koskevia säännöksiä. Tarkoitus on määritellä vähimmäisosaamisen tasoa selkeämmin ja varmistaa, että oppilas saa ajoissa realistisen kuvan siitä, missä hän tarvitsee lisää tukea. Osaamistakuu ei tarkoita sitä, että oppilaita jätettäisiin kevyin perustein luokalle. Tarkoitus on, että oppimisen puutteet huomataan ajoissa ja tuki annetaan ennen kuin ongelmat kasaantuvat.

Arvoisa puhemies! Konkreettinen esimerkki on oppilas, jolla on vaikeuksia matematiikan perustaidoissa jo alakoulussa. Jos asia kuitataan vuodesta toiseen ja oppilas siirtyy eteenpäin ilman, että osaaminen vahvistuu, ongelma kasvaa. Yläkoulussa samat puutteet vaikeuttavat jo monen muun asian oppimista. Oikeampi tapa on tunnistaa puute ajoissa, antaa tuki ja varmistaa, että perustaidot todella karttuvat.

Arvoisa puhemies! Esitys vahvistaa myös sitä, että arvioinnin pitää perustua osaamiseen eikä sattumaan. Arvosana 4 ja 5 rajanvedon pitää olla selkeä. Oppilaan, huoltajan ja opettajan pitää ymmärtää, mitä hyväksytyt suoritus edellyttää. Tämä tukee myös opettajia vaikeissa arviointitilanteissa ja vähentää tulkinnanvaraisuutta.

Arvoisa puhemies! On silti sanottava suoraan, ettei lakiteksti yksin ratkaise oppimistulosten laskua. Tarvitaan selkeät arviointikriteerit, riittävä tuki oppilaille ja opettajille sekä toimiva toimeenpano kunnissa. Siksi vaikutuksia pitää seurata. On katsottava, paraneeko arvioinnin yhdenvertaisuus, vahvistuvatko perustaidot ja tuleeko tuki ajoissa. Jos sääntely kuormittaa kouluja liikaa tai johtaa väärin käytänteihin, siihen pitää tietenkin reagoida.

Arvoisa puhemies! Tämän esityksen peruslinja on kuitenkin oikea. Peruskoulun tärkein lupaus on, että jokainen lapsi saa riittävät perustaidot riippumatta siitä, missä hän asuu tai mitä koulua hän käy. Siksi kannatan esityksen hyväksymistä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sillanpää, olkaa hyvä.

19.18 Pia Sillanpää ps: Arvoisa puhemies! Maailmanlaajuisesti kunniaa ja mainetta tuonut suomalainen perusopetus on painunut haasteiden kanssa jo hetken aikaa. Oppimistulokset ovat laskeneet, ja syitä siihen on monia. Siksi tarvitsemme perusopetuslakiin muutoksia, jotta suunta voidaan kääntää vielä, kun siihen on mahdollisuus. Maailmassa, jossa teknologian, digilaitteiden ja tekoälyn käyttö kasvaa jatkuvasti, tarvitsemme varmuuden siitä, että tietyt perusasiat säilyvät ennallaan. Lasten on tärkeää oppia itsenäistä ajattelua ja kädentaitoja, sillä näiden oppiminen ei ole tänä päivänä enää itsestään selvää. Niin moni asia tarkistetaan helposti netistä tai tekoälyltä, eikä välttämättä pysähdytä ajattelemaan, ettei lukemamme olekaan totta. Sen haasteen kanssa painii lasten lisäksi myös moni aikuinen. On kuitenkin meidän aikuisten tehtävä huolehtia siitä, että lapset oppivat tarvittavat perustaidot.

Arvoisa puhemies! Hallitus on tuonut käsittelyyn peruskoulun osaamistakuun, mikä tarkoittaa sitä, että jokaisen lapsen ja nuoren pitää oppia peruskoulussa riittävät perustaidot, eli lukemaan, kirjoittamaan ja laskemaan. On selvää, että ilman näitä taitoja kukaan ei pär-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2026 vp

jää jatko-opinnoissa eikä itsenäisessä elämässä. Silti olemme saaneet huomata, että meiltä valmistuu peruskoulusta jatkuvasti oppilaita, jotka eivät hallitse näitä perustaitoja. Näinhän tilanne ei missään nimessä saisi olla. Samaan aikaan, kun meidän nuorten oppimistulokset ovat laskeneet, heidän arvosanansa ovat nousseet. Eli todistuksessa voi olla ysi tai kymppi, mutta nuoren osaaminen ei välttämättä vastaa sitä millään tasolla. Eihän tässä ole mitään järkeä. Tämä ei myöskään ole reilua niille oppilaille, jotka tekevät kovasti töitä ansaitakseen aidosti kiitettävät numerot osaamisellaan. Lisäksi se ei myöskään ole reilua toisen asteen oppilaitoksille, jotka joutuvat luottamaan näihin arvosanoihin valitessaan opiskelijoita heille. Viimeiseksi tämä on reilua sille oppilaalle, joka ei ansaitse kiitettäviä numeroita, koska ei todellisuudessa kykene numeron vaatimiin taitoihin. Todistuksessa oleva kiitettävä ei tuo kenellekään perustaitoja, mutta vaikeuttaa huomattavasti tällaisen oppilaan tulevaisuutta. Me emme voi tehdä tällaista karhunpalvelusta enää yhdellekään nuorelle. Arvoisa puhemies, tämän esityksen on tarkoitus puuttua nimenomaan tähän ongelmaan. Oppilaan arviointiin tarvitaan selkeyttä ja yhteiset pelisäännöt koko maahan. Ei voi olla niin, että samalla osaamisella eri koulut antavat erilaiset arvosanat. Tarvitsemme samat kriteerit jokaiseen kouluun ympäri Suomen, jotta myös oppilaat tietävät, mikä on heidän lähtötasonsa ja mihin he voivat halutessaan tähdätä. Se helpottaa myös opettajien työtä. Kun laki määrittelee arvioinnin perusteet, opettajien ei tarvitse arvailla kriteerejä tai antaa helpotuksia vain siksi, että vanhemmat painostavat. Tämä laki antaa opettajille mahdollisuuden keskittyä siihen, mitä he tekevät parhaiten, eli opettamiseen.

Arvoisa puhemies! Koulumaailma on muuttunut digilaitteiden myötä hyvin lyhyessä ajassa, ja erittäin iso muutos tapahtui koronapandemian aikaan. Teknologia, tekoäly ja älylaitteet ovat kaikkialla, ja siksi lasten ja nuorten perustaitojen merkitys on kasvanut entisestään. Mitä heikommaksi annamme nuorten perustaitojen jäädä, sitä todennäköisemmin näemme tulevaisuudessa syrjäytyneitä nuoria ilman jatko-opintoja tai työpaikkaa, ja silloin se on meidän vanhempien syytä, jos emme uskalla vaatia riittävästi meidän nuoriltamme. Säälikiiitettävät ovat vain karhunpalvelus, johon tulemme törmäämään ennemmin tai myöhemmin haastavampien ongelmien muodossa. Meillä ei yksinkertaisesti ole varaa siihen, että yksikään nuori putoaa kärryiltä jo peruskoulussa. Siksi tämä kehitys täytyy pysäyttää nyt. Pelkkä osaamistakuu ei korjaa kaikkia ongelmia, mutta sen avulla voimme varmistaa, että oppilaiden arviointi on oikeudenmukaista, osaaminen perustuu todellisiin taitoihin ja jokaisella oppilaalla on mahdollisuus pärjätä tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja ihan vain siinä tavallisessa elämässä. Samalla on tärkeää tiedostaa se, että kouluissa on välttämätöntä olla tarpeeksi päteviä opettajia ja riittävästi koulunkäynnin avustajia. Silloin, jos koulunkäynnissä ilmenee haasteita, niihin pitää pystyä tarttumaan mahdollisimman nopeasti, jotta oppilas saa tarvitsemansa tuen koulunkäyntiin ja hänen on mahdollista tuen avulla suoriutua koulutehtävistä.

Arvoisa puhemies! Perusopetusta täytyy edelleen kehittää, ja meidän täytyy uskaltaa puuttua haasteisiin tarvittaessa lainsäädännön kautta. Viime syksynä voimaan tullut koulujen kännykkäkielto oli yksi osa sitä, mutta toimia tarvitaan lisää, ja tämä käsittelyssä oleva esitys on tärkeä lisä kokonaisuuteen. Toivon, että voimme varmistaa laadukkaan suomalaisen perusopetuksen myös tuleville sukupolville.

Lopuksi haluan kiittää opettajia, jotka toimitte haastavassa tehtävässä eri luokkatasoilla. Teette valtavan hyvää työtä suomalaisten lasten ja nuorten oppimisen eteen. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Siponen, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2026 vp

19.24 **Markku Siponen kesk:** Kiitos, arvoisa herra puhemies! Todellakin käsittelyssä on osaamistakuu, ja tämä lakiesitys, niin kuin itse asiassa aika monet lakiesitykset tällä kaudella, ollaan sivistysvaliokunnasta tuotu yksimielisenä tänne suuren salin käsittelyyn. Se on ollut hieno asia, että hyvin pitkälle nämä koulutusasiat ovat yhdistäneet hallitus—oppositio-rajat, ja erittäin, voi sanoa, hyvässä hengessä ollaan siellä valiokunnassa suurin osa lakiesityksistä viety eteenpäin, niin myöskin tämä osaamistakuu.

Mutta tietysti näihin edellisiin puheenvuoroihin liittyen tässä ehkä pikkasen jo meinaa lähteä mopo keulimaan sen suhteen, mikä nyt tämän lain todellinen merkitys on. Jos oletetaan, niin kuin tässä edellisessä puheenvuorossa on tuotu esille, että tämä laki nyt takaisi sen, että lapset ja nuoret oppivat perustaidot, niin ei se nyt ihan niin suoraviivaista kuitenkaan ole. Se, että tarkennetaan arviointikriteereitä, tai se, että jätetään oppilaita sitten jatkossa ehkä herkemmin luokalle, ei nyt itsessään vielä takaa lapsille ja nuorille niitä perustaitoja. Itse asiassa mitä tulee tähän luokalle jättämiseen, niin siitähän valiokunnassa saatiin hyvin ristiriitaista tietoa. Itse asiassa tutkimustieto on hyvin ristiriitaista, takaako se parempia tuloksia, että oppilas jätetään luokalle vai ei, ylipäänsä jatkoa ajatellen.

Mutta on hyvä, että arviointikriteereitä yhtenäistetään. On myöskin erittäin hyvä, jos tämä ikään kuin tuo myöskin sen arviointiasteikon, -skaalan, laajemmin käyttöön koulussa, mutta tietenkin ehkä sitten, jos halutaan vielä pidemmälle meneviä muutoksia taitojen oppimiseen ja muuhun, kyllähän se tarvitsee rinnalleen myöskin sen opetussuunnitelman perusteellisemmän päivityksen, mikä nyt tältä hallitukselta on kuitenkin jäämässä tekemättä. Ja kun tässä äsken myöskin tuotiin esille, että tämän lain avulla tunnistetaan paremmin oppilaiden ongelmat ja voidaan antaa tukea, niin ehkä tähänkään nyt tämä laki ei suoranaisesti kyllä vastaa, vaikka, niin kuin toin esille, tässä on hyviä tavoitteita. Tukeen liittyä enemmänkin se, että säädettiin aiemmin se oppilaan tuen uudistus. Tietenkin jos oppilas sitten esimerkiksi jätetään luokalle tai kertaamaan jotakin vuosikurssia ja jos hänet sitten saadaan koulussa pidettyä ja motivoitua, niin onhan siinä mahdollisuus taitojen karttua, mutta on siinä myöskin toinen mahdollisuus, että se tilanne edelleen pahenee.

Mutta ehkä loppuyhteenvetona: kyllä tämä laki parantaa työkaluja, voi sanoa, maailman parhaille suomalaisille opettajille tehdä sitä työtä entistä paremmin siellä suomalaisissa kouluissa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Valtola, olkaa hyvä.

19.27 **Oskari Valtola kok:** Arvoisa herra puhemies! Haluan puheenvuoroni alussa kiittää hallitusta ja ministeriötä tämän lain valmistelusta sekä kaikkia siihen osallistuneita, samoin kuin valiokuntaa, joka tosiaan käsitteli tämän lain hyvin perusteellisesti ja lopulta toi yksimielisenä tämän mietinnön tänne eduskunnan suureen saliin, ja siellä oli vielä mukana sitten yksi lausumakin. Tosiaan laki on tarkkaan katsottu läpi ja jatkaa käytännössä tämän Orpon hallituksen hyviä peruskoulun kehittämistoimenpiteitä.

Meillä on Suomessa vuosien aikana selvästi huomattu osaamistason lasku Pisa-tutkimusten perusteella. Meidän taso on siellä laskenut selvästi vuosien aikana, mutta samalla arvosanat kotimaisessa koulutusjärjestelmässä ovat kärsineet inflaatiosta, ja siellä tätä arvosanojen laskua ei ole tapahtunut.

Tämä on tosiaan yksi osa hallituksen toimenpiteistä, joilla pyritään parantamaan tätä osaamistasoa. Hallitus on lisännyt lisätunteja perusopetukseen ilman, että opetettavaa sisältöä on lisätty, oppimisen tuki on uudistettu, on tuotu kännykkäkielto, ja nyt on tosiaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2026 vp

tämä osaamistakuu. Tänään vielä sivistysvaliokunnassa naulasimme valmiiksi opintosete-likokeilun, mikä sitten taas auttaa meidän toiselta asteelta valmistuneita eteenpäin.

Osaamistakuussa tärkeintä on se, että se tuo opettajille tiettyjä kriteerejä arvosanojen antamiseen, yhtenäistää näitä käytäntöjä, ja sitten valiokunnassakin lausumassa edellytimme, että selvitetään tätä tehtäväpankin laatimista, millä sitten voitaisiin edelleen selkeästi selkeyttää arvosanoja ja arviointia. Tämä tuo myös vähimmäistason sille osaamiselle, millä pystyy seuraavalle vuosiluokalle siirtymään. Sitä minä pitäisin ehkä nimenomaan siinä osaamistakuussa... Meillä on ongelma, että lähes viidennes tai joidenkin arvioiden mukaan yli viidennes peruskoulusta valmistuneista ei omaa riittäviä perustaitoja esimerkiksi lukemisen osalta siten, että pärjäisi jatko-opinnoissa. Tämä on selkeä asia, mihin meidän pitää puuttua ja mihin Orpon hallitus on päättänyt hallituskaudellaan puuttua. Tämä on tosiaan yksi toimenpide tätä parempaa tilannetta kohti.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

19.30 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Kun puhumme kokonaisturvallisuudesta, puhumme usein puolustuksesta, huoltovarmuudesta tai kyberturvasta. Ne ovat kaikki tärkeitä, mutta kokonaisturvallisuutta aletaan rakentaa jo paljon aikaisemmin — se nimittäin alkaa jo koulun pulpeteista. Jos lapsi ei opi lukemaan, kirjoittamaan ja laskemaan, hän jää haavoittuvaan asemaan, ei vain koulussa vaan koko elämässään. Se on riski, jota vastuullinen yhteiskunta ei voi hyväksyä. Tässä osaamistakuuta koskevassa esityksessä tärkeintä on yksinkertainen mutta vahva ajatus: jokaisella lapsella on oikeus oppia perusasiat, ja yhteiskunnalla on velvollisuus varmistaa se.

Arvoisa puhemies! Tänään Suomessa on mahdollista siirtyä vuosiluokalta toiselle ilman kunnollista lukutaitoa. On mahdollista saada kelvollinen numero todistukseen, vaikka todellinen osaaminen ei riitä jatko-opintoihin, ja on mahdollista, että saman osaamisen tasolla oleva lapsi saa eri kunnissa aivan eri arvosanat. Tämä ei ole lasten vika, eikä vika ole opettajissakaan — kyse on järjestelmän ongelmasta. Osaamistakuulla haluamme puuttua juuri tähän epäkohtaan. Esitys ei lisää kokeita, ei poista opettajan pedagogista vapautta eikä tee koulusta kylmää valvontakoneistoa. Se tekee jotakin paljon tärkeämpää, nimittäin selkeyttää yhteiset pelisäännöt. Kun vähimmäisosaaminen määritellään selkeästi ja valtakunnallisesti, opettaja saa selkänöjan arviointiin. Siten myös oppilas saa rehellistä palautetta ja huoltaja voi luottaa siihen, että todistus tarkoittaa samaa kaikkialla Suomessa.

Arvoisa puhemies! Kokonaisturvallisuus ei tarkoita vain varautumista kriiseihin, se tarkoittaa myös kykyä selviytyä arjesta. Siksi lukutaito on kriisinsietokykyä ja matemaattiset perustaidot toimintakykyä. Koulutus on demokratian turva. Yhteiskunta, jossa liian moni nuori jää ilman perustaitoja, rapautuu hiljalleen sisältä päin. Silloin syntyy syrjäytymistä, näköalattomuutta ja eriarvoisuutta, ja ne ovat todellisia turvallisuusuhkia.

On syytä myös korostaa, että osaamistakuu ei ole lapsille ja nuorille rangaistus. Se on lupaus, lupaus siitä, että ketään ei päästetä putoamaan liian aikaisin, lupaus siitä, että emme valehtele lapselle hänen osaamisestaan. Siksi kyse on myös rehellisyydestä ja luottamuksesta. On kyse välittämisestä. Osaamistakuu toimii vain, jos tuki tulee ajoissa. Esityksessä aivan oikein korostetaan, että ennen luokalle jättämistä on käytävä kaikki lain mukaiset tukitoimet.

Arvoisa puhemies! Suomalainen peruskoulu on ollut kansallinen menestystarina juuri siksi, että se on yhdistänyt sivistyksen ja yhdenvertaisuuden. Osaamistakuu ei riko tätä pe-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2026 vp

rinnettä, vaan se palauttaa yhteiset perustaidot keskiöön, jotta sivistys ja yhdenvertaisuus voivat toteutua. Kun perustaidot ovat kunnossa, nuori voi rakentaa tulevaisuuttaan. Kun osaaminen on vahvaa, Suomi on vahva, ja siksi kyse on kokonaisturvallisuudesta sen kaikkein syvimmissä merkityksessä. Siksi kannatan esitystä. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rasinkangas, olkaa hyvä.

19.35 **Merja Rasinkangas ps:** Kiitos, arvoisa puhemies! Jokaisen, joka valmistuu peruskoulusta, tulee osata lukea, kirjoittaa ja laskea. Käsittelyssä olevassa osaamistakuussa oppilaan arvioinnin perusteita ja vähimmäisosaamisen saavuttamista koskevia menettelyjä yhtenäistetään, jotta perustaidot varmistetaan jokaiselle oppilaalle. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että armoitosta ei enää jatkossa anneta. Vaatimustaso asetetaan syystäkin. Jos tarvittavaa osaamista ei ole ja oppilas silti päästetään seuraavalle luokalle, kasvaa myös koulupudokkuuden riski. Varhaisessa vaiheessa puuttuminen on oppilaan etu.

Tällä vuosituhannella luokalle jäämiset ovat puolittuneet, mutta sen tarve ei varmasti-kaan ole puolittunut. Suomessa puhutaan todella paljon korkeakoulutusasteesta ja siitä, kuinka paljon korkeakoulutettuja meillä Suomessa tulisi olla. Tässä keskustelussa usein unohtuu, että keskustelu korkeakoulutetuista on pitkälti turhaa, jos me emme kykene kouluttamaan peruskoulusta perustaidot osaavia nuoria, joilla on edellytykset hakeutua korkeakouluun.

Arvoisa puhemies! Tämä osaamistakuusta tehty esitys ja valiokunnan mietintö ovat erittäin kannatettavia, ja toivon, että kunnissa ja kouluissa osaamistakuu toteutuu lain edellyttämällä tavalla. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ojala-Niemelä, olkaa hyvä.

19.37 **Johanna Ojala-Niemelä sd:** Arvoisa herra puhemies! Meillä on käsiteltävänä täällä osaamistakuu. On totta, että maailmanlaajuisesti suomalainen koulutusjärjestelmä on vielä hyvällä tasolla, mutta kun katsotaan taaksepäin, niin trendinomaisesti meillä ovat jo parikymmentä vuotta osaamistulokset ja nämä Pisa-tulokset laskeneet. Siihen on monia syitä: lukutaidon ja lukemisen vähentyminen, pitkäjänteisen työskentelykyvyn heikentyminen, mobiililaitteiden käytön lisääntyminen ja niin edelleen ja niin edelleen.

On hyvä, että tämä peruskoulun osaamistakuu on nyt lanseerattu, ja valiokunta korostikin tässä tarvetta määritellä kansallinen vähimmäisosaamisen taso. Tällä hetkellä tilanne on se, että toinen aste joutuu liian paljon paikkaamaan näitä osaamisvajeita, mitä peruskoulussa on syntynyt.

Meidän täytyy kiinnittää huomiota myös opettajien täydennyskoulutukseen. Nyt se on liian hajanaista. Opettajien jatkuvan oppimisen tasalaatuistaminen on keskeinen asia perusopetuksen laadun varmistamisessa.

Jos Suomen tavoite on korkeakoulutettujen osuuden kasvattaminen, niin se myös edellyttää, että perusopetus antaa kaikille riittävät perustaidot ja toinen aste puolestaan sitten vahvistaa oppijan osaamista.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2026 vp

19.38 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Suomessa ollaan syystä huolissaan laskeneista oppimistuloksista. Viime vuosina on haluttu panostaa peruskouluissa perustaitoihin: lukemiseen, kirjoittamiseen ja laskemiseen. Oppimisen tuen uudistuksella taas haluttiin vahvistaa tukea tarvitsevien oppimista ja toisaalta tukea sitä muuta opetusryhmää saamassaan opetuksessa. Kuntien leikkaukset kuitenkin jättivät nämä uudistukset huteralle pohjalle. Koulujen vaikeutuneesta tilanteesta ja heikenneistä oppimistuloksista huolimatta arvოსanat ovat säilyneet ennallaan. Vaatimustasoa on monien tutkimusten perusteella helpotettu.

Osaamistakuun ajatus riittävän osaamisen saavuttamisesta ja yhdenvertaisesta arvioinnista on kaunis. Todellisuudessa monet muut tekijät kuin osaamistakuu vaikuttavat oppimistuloksiin kuitenkin merkittävästi enemmän. Näitä ovat koulujen ja luokkien ryhmäko-ko, opettajien riittävä koulutus ja ammatin ja ylipäätään koulutuksen arvostuksen vahvistaminen. Tässä on tapahtunut merkittävää laskua suomalaisessa yhteiskunnassa. Lasten ja nuorten hyvinvointi, laadukkaiden oppimateriaalien turvaaminen, oppimisen tuen ja riittävän kieliopetuksen saatavuus ja niin edelleen — nämä tekijät yhdessä ratkaisevat. Ajattelen niin, että pelkästään luokallejätö ei auta, jos opetuksessa ja oppimisessa ei tapahdu selkeää muutosta ja jos ei saada riittävää oppimisen tukea turvattua tai toisaalta niitä oppimisen esteitä ratkottua. Esteet voivat toki johtua muistakin syistä kuin mitä kouluissa pystytään hoitamaan.

Tässä laissa opetussuunnitelmien sisällöt aiotaan vuosiluokkaistaa, ja tästä asiasta olen kuullut huolenaiheita. Vuosiluokkaistaminen ja arvosanojen kriteereiden tarkentaminen tarkoittaa sitä, että opetussuunnitelman tavoitteita jaetaan täsmällisemmin vuosiluokka-kohtaisesti ja sitten tähän arviointiin lisätään määrittelyjä. Tämä on valtavan iso urakka tehtäväksi ja vaativa työ. Opetussuunnitelmatyötä on Suomessa totuttu tekemään laajan asiantuntijajoukon voimin. Siihen on vakiintuneet, hyvät prosessit, joista on ihan maailmanlaajuisesti otettu oppia, mutta nyt näyttää siltä, että koko tälle vuosiluokkaistamistyölle kaikkien oppiaineiden osalta on varattu aikaa yksi vuosi ja resursseja tähän työhön ei ole varattu ollenkaan. Tästä syntyy iso huoli, minkälaista laatua pystymme sitten tässä osaamistakuussa turvaamaan. Toivoisin — nyt täällä ei ole ministeriä paikalla — että kertoisitte, miten tämä työ on ajateltu toteuttaa, sillä Opetushallitukseen, joka tätä opetussuunnitelmatyötä tekee, on tehty merkittävät leikkaukset tämän hallituskauden aikana, ja ne haastavat tätä valmistelutyötä entisestään.

Sitten tämän vuoden jälkeen, kun koko tämä suunnittelu-uudistus tapahtuu, seuraava vuosi olisi aikaa näillä oppimateriaalin valmistajilla saada kaikki oppimateriaalit päivitettyä. Tässä pelkään taas sitä, että oppimateriaaliuudistukset usein johtavat siihen, että niistä syntyy lisäkustannuksia kunnille eli opetuksen järjestäjille, jotka joutuvat uusia oppimateriaaleja hankkimaan. Eli toivon, että näitä siirtymäaikoja pidettäisiin riittävän pitkinä ja resurssit tämän työn valmisteluun turvattaisiin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Siponen, olkaa hyvä.

19.43 **Markku Siponen kesk:** Kiitos, arvoisa herra puhemies! Otin vielä puheenvuoron, kun tässä vähän korvaan kalskahti kommentti, että toinen aste joutuu paikkaamaan peruskoulun puutteita. Ymmärrän tämän, ja se sinällään pitää paikkansa, mutta kyllähän se kuulostaa myöskin siltä, että ikään kuin perusopetusta ja ehkä siellä työtä tekeviä opettajia vähintäänkin rivien välissä arvosteltaisiin, vaikka sitä ei varmasti tässä tarkoitettu.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2026 vp

Ehkä haluan nyt tuoda tämän vähän isomman kuvan esille: Jos katsotaan tämä koko koulutusketju läpi, niin jos jutellaan ammattikorkeakoulun ja yliopistojen kanssa, sieltä tulee viesti, että toiselta asteelta tullaan heikommilla valmiuksilla korkeakouluun ja siellä joudutaan paikkaamaan. Toisen asteen opettajat ammatillisessa ja lukiossa, sinne kun tulevat opiskelijat perusopetuksesta, joutuvat alussa paikkaamaan, aivan oikein, perusopetuksesta tulevien oppilaitten taitovajeita. No, sitten opettajilta, omiltakin kollegoilta, jotka työskentelevät siellä perusopetuksen yläluokilla, viesti on se, että alaluokilta tullaan heikommilla valmiuksilla yläkouluun. Ja sitten kun mennään sinne alakouluun, ensiluokille, niin kyllä siellä on viesti toisaalta se, että sieltä perheistä ja varhaiskasvatuksesta tulee entistä heterogeenisempiä lapsia ja heikommilla valmiuksilla sinne alkuopetukseen. Eli tässä koko koulukeskustelussa on hyvä muistaa myöskin se perheiden ja kotien merkitys ja tämä yhteiskunnan muutos kokonaisuudessaan, millaista oppilasainesta ja millaisia lapsia sinne alaluokille tulee.

Oikeastaan halusin vain tällä puheenvuorolla alleviivata sitä, että kyse on laajemmasta yhteiskunnallisesta ongelmasta koko koulutusketjun läpi, ja myöskin sitä, että sellainen osaamistakuu, että lapsi tai nuori jätetään herkemmin luokalle, ei kenellekään vielä niitä perustaitoja itsessään takaa, jos ei tehdä sitten isompaa uudistusta. Toistan vielä saman, minkä aiemmin toin — se varmaan löytyy tuolta sivistysvaliokunnan lausunnosta, ja voi käydä lukemassa — että tutkimustieto siitä, että luokalle jättäminen itsessään olisi hyödyllistä lapsen tai nuoren kannalta, on hyvin ristiriitaista. Tämäkin kannattaa tässä keskustelussa pitää muistissa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ojala-Niemelä.

19.45 **Johanna Ojala-Niemelä sd:** Arvoisa herra puhemies! Tarkastusvaliokunta on myös tänä talvena tehnyt tutkimusta opetuksesta ja mahdollisuuksien tasa-arvosta, ja siellä asiantuntijakuulemisissa tuli esille juurikin tämä, että toinen aste joutuu paikkaamaan perusopetuksen puutteita. Mutta tämä ei ole toki arvostelu opettajia kohtaan, minkä tässä edustaja Siponen otti edellä esille. Opiskelijoiden lähtövalmiudet vaihtelevat aikaisempaa enemmän. Osa tarvitsee opintojen alussa tukea kirjoittamiseen, luetun ymmärtämiseen, matematiikkaan, kieliin, tiedonhakuun, lähdekritiikkiin ja itsenäiseen opiskeluun. Ongelma on juurikin myös se, että saman osaamistason oppilailla voi olla usean numeron ero oppiaineen päättöarvosanoissa.

Perusopetuksesta on paljon dataa, mutta selkeä ja keskitetty datainfrastruktuuri puuttuu meiltä täysin. Tietopohjainen perusopetuksen kehittäminen on tärkeää, jotta opetuksen vaikuttavuutta voidaan arvioida luotettavasti ja opetusta, oppimisen tukea sekä resursseja kohdentaa oikea-aikaisesti. Nämä perusopetuksen panostukset eivät tällä hetkellä linkity kattavasti oppilaisiin ja oppimistuloksiin, oppimistulosarviointia ei toteuteta systemaattisesti ja monipuolisesti, eikä eri toimenpiteiden vaikutuksia voida seurata pitkäjäsenisellä riittävällä tavalla.

Minusta on tärkeää, että tuota tietopohjaa tullaan vahvistamaan, mutta samalla on pidettävä kiinni siitä, että tiedonkeruun tarkoituksena on oppimisen ja koulutuspolkujen kehittäminen, ei koulujen, opettajien tai oppilaiden arvottaminen. Tieto siitä, missä vaiheessa nämä oppimisen erot syntyvät, millaiset tukitoimet toimivat ja mitkä nivelvaiheet katkaisevat näitä koulutuspolkuja, olisi ensiarvoisen tärkeää. Tällä hetkellä meillä liikaa kiinni-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2026 vp

tetään huomiota aloituspaikkoihin, tutkintomääriin ja valmistumisaikoihin. Tuntuu, että nämä ovat ainoat mittarit.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Paasi, olkaa hyvä.

19.48 **Martin Paasi kok:** Arvoisa puhemies! Tosiaan, kun Suomen peruskoulusta puhutaan, niin ei voi kuin ihmetellä sitä rauhallisuutta, millä ollaan lähestulkoon 20 vuotta katsottu, kun Suomen peruskoulun taso on laskenut kakkos- ja kolmosijoilta 20. ja 30. sijoil- le. Elikkä siis todella voidaan puhua tällaisesta yhtäjaksoisesta syöksystä. Tässä yhteydes- sä minun mielestäni on tosi kummallista syyttää nyt sitten älypuhelimia ja covidia ja mil- loin mitäkin, koska nämä samat ilmiöt ovat olleet vallitsevia ilmiöitä myös kaikkialla muualla maailmassa, ja meidän peruskoulun sija on siis laskenut suhteessa koko muuhun maailmaan. Elikkä meidän peruskoulussa on kaikesta päätellen jotakin todella pahasti vial- la.

Se, mikä tässä yhteydessä nyt sitten ennen kaikkea ihmetyttää, on paitsi se, että mitkään herätyskellot eivät lähde tästä soimaan ja ei ole sellaista kriisitietoisuutta, että jotain pitäisi tehdä, lisäksi myöskin se, että me ei tällä hetkellä mitata sitä, mitä tuolla kouluissa tapah- tuu. Se ainoa mittari, mikä meillä on, on Pisa-tulokset. Kyllähän se on niin, että jos haluat saada aikaiseksi jotain muutosta, esimerkiksi parannusta nyt tähän kehitykseen, niin olisi äärimmäisen keskeistä, että peruskoulumme tuloksia ja tekemistä alettaisiin mittaamaan ja seuraamaan niin että me pikkuhiljaa opittaisiin ymmärtämään, mikä tässä mättää. — Kii- tos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rasinkangas, olkaa hyvä.

19.49 **Merja Rasinkangas ps:** Kiitos, arvoisa puhemies! Edellisessä työssäni koulupoliisi- sina kohtasin näitä oppilaita, jotka olivat tuen tarpeessa. Meillä vuosia sitten lopetettiin tarkkailuluokat, on tullut pienryhmiä tilalle, mutta minua itseäni ainakin harmittaa se, että meillä on tämmöinen keskittämispolitiikka nyt koko Suomen valtakunnassa, etenkin suu- rissa kaupungeissa, että pyritään pienet kyläkoulut ja pienet koulut lakkauttamaan, keski- tetään sinne kaupunkiin isoihin kouluihin, on jopa yli tuhannen oppilaan kouluja, jotka ei- vät minusta ole inhimillisiä sille pienelle lapselle. Olen arvostellut joskus myös sitä, pitäi- sikö meillä olla alakoulut ihan erikseen eikä yhtenäiskouluna, koska monenlaisia lieveil- miöitä sieltä yläkoulusta valuu sinne alakouluun.

Mutta ennen kaikkea meidän pitää säilyttää myös pienempiä kouluja, erikokoisia kou- luja mutta etenkin niitä pienempiä kouluja, koska tuen tarve ei ole läheskään niin suuri näissä pienemmissä kouluissa. Siellä on aidosti lapsia, jotka pystyvät myös välitunnit pitä- mään välitunteina — leikkimään, pelaamaan ja olemaan ulkona. Kaikilla näillä on vaiku- tusta siihen lapsen motivaatioon siellä koulussa, ja sitä motivaatiota toki tarvitaan kotoa lähtien, elikkä vanhempien tulee kannustaa lapsen koulupolkua varhaisesti ykkösluokasta lähtien koko yläasteen ajan. Tällä on myös suuri merkitys, miten me aikuiset kannustam- me lapsia ja nuoria, valvomme heidän koulutehtäviensä tekemistä ynnä muuta. Tässä on paljon tekemistä. En yksin peruskoulua syytä tästä mitenkään, vaan meidän pitää rakentei- ta muuttaa eikä tehdä näitä niin sanottuja oppimistehtäviä, niin kuin minä kutsun näitä jät- tikouluja. Tarvitaan erikokoisia kouluja, ja osa tarvitsee sitä pientä koulua. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2026 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

19.52 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Tätä mittaamista Suomen kouluissa on kyllä tehty paljon, meillä tehdään valtakunnallisia kokeita — tässä edustaja Paasi peräänkuulutti sitä, että pitäisi mitata paremmin. Mielestäni opettajilla, kasvatusalan henkilöstöllä, on ollut tämä huoli ja viesti on ollut yhtenäinen jo pitkän aikaa, mutta valitettavasti kunnissa taloustilanne on ollut sellainen, että niitä kaikkia keinoja, mitä toivottaisiin, ei olla pystytty turvaamaan ja toteuttamaan. Kuten täällä useampi on jo kertonut, samaan aikaan, kun resurssit ovat vähentyneet tai resurssit ovat kohdentuneet enemmän tilakustannuksiin, it-kustannuksiin kuin itse siihen opettamiseen, nämä opiskelija- ja oppilasryhmät ovat paljon heterogeenisempiä, tarpeet ovat moninaisia. Ihan varmasti myös kännykät ja ruudulla vietytyn ajan lisääntyminen ovat vaikuttaneet lasten ja nuorten keskittymiskykyyn, ihan siihen virkeystilaan, jos illat menevät puhelimella valvoessa. Nämä kaikki vaikuttavat oppimisen edellytyksiin.

Mittaamisen ja valtakunnallisten kokeiden lisäämisessä on haasteensa. Me tiedetään esimerkiksi brittiläisestä koulujärjestelmästä tutkimustuloksia siitä, kuinka se usein johtaa ei semmoisen laajan ymmärryksen ja sivistyksen syntymiseen vaan enemmän siihen, että pistemäisesti ulkoa opetellaan tietoja, joita sitten mitataan. Ei sekään ole huono, että sitäkin tehdään, mutta sellaisesta pelkästä kokeita varten opiskelusta jo hyvin nuorella iällä ei ole maailmanlaajuisesti tutkimuksissa hyviä tuloksia, enkä toivo, että tämä osaamistakuu meillä semmoiseen johtaisikaan.

Pienet koulut, joita tässä edustaja Rasinkangas nosti, ovat todella tärkeitä. Viesti, joka tulee usein sekä vanhemmilta että opettajilta, on, että toivottaisiin, että ne pysyisivät eikä niitä lakkautettaisi. Tässä se pienen koulun koko eroaa kyllä hyvin paljon, puhutaanko maakunnista vai puhutaanko kaupungeista, sillä kaupungeissa 100—200 oppilaan kouluja pidetään jo pieninä ja niitä joudutaan lakkauttamaan, kun investointiresurssit ei ole korjata esimerkiksi niitä koulutiloja. Tänä viimeksi keskusteltiin kuntien parlamentaarisessa työryhmässä siitä, kuinka tätä koulutuksen laatua pystyttäisiin jatkossa... — Mikrofonista lähti ääni. — Eli miten ne resurssit kohdentuisivat niin, että koulutuksen laatu turvataan sekä siellä, missä meidän lasten määrä vähenee, että siellä, missä meillä on kasvava määrä lapsia ja nuoria, jotka ovat meidän tulevaisuuden työntekijöitä. Mitkä ovat ne kriteerit, joilla me saadaan se turvattua ja vahvistettua?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Valtola, olkaa hyvä.

19.55 **Oskari Valtola kok:** Arvoisa herra puhemies! Oppimistuloksia meidän peruskoulusta on tämän eduskuntakauden aikana tutkittu ja selvitetty nyt esimerkiksi tämän tarkastusvaliokunnan perusopetuksen oppimistuloksia koskevan selvityksen pohjalta. Teimme myös sivistysvaliokunnassa omana asiana tästä selvitystä liittyen Pisa-tuloksiin. Eli varmaan tässä myös tulevaisuutta ajatellen olisi hyvä olla jonkinlaista koordinaatiota valiokuntien välillä siinä, mitä katsotaan.

Meillä on todella paljon tietoa kansallisesti olemassa, ja lainsäädäntökin ohjaa siihen, että meidän Kansallinen koulutuksen arviointikeskus Karvi toteuttaa sitä omaa tehtäväänsä, mikä on arvioida varhaiskasvatuksen ja koulutuksen laatua sekä oppimistuloksia Suomessa, kehittää arviointia, tukea opetuksen ja koulutuksen järjestäjiä laadun hallinnassa ja tuottaa tietoa koulutuspolitiikan ja kehittämisen tueksi. Eli ihan siis lakisääteinen tehtävä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2026 vp

tähän. Sen lisäksi meillä on erilaisia tietovarantoja, Koski ja Vipunen, missä on tietoa meidän koulutusjärjestelmään liittyen. THL tekee kouluterveyskyselyn. Opetuksen järjestäjillä on erilaisia itsearviointikyselyitä ja ulkoisia arviointeja. Eli kyllä meillä on valtavasti tietoa meidän koulutusjärjestelmän toimimisesta. Sen lisäksi on Pisa-arvioinnit ja muut. Tämän tarkastusvaliokunnan selvityksen esittämä tämmöinen datainfrastruktuurin rakentaminen olisi ehkä tämmöinen tarta pä tarta toimenpide tässä esityksessä.

On tärkeää, että oppimistuloksista keskustellaan ja pohditaan asioita. Niin kuin aikaisemmin sanoin, kyllä Orpon hallituksella on ollut keskeisenä tavoitteena oppimistulosten parantaminen ja kääntäminen kasvuun näiden toimenpiteiden osalta, mitä nyt esimerkiksi perusopetukseen on tehty.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Paasi.

19.57 **Martin Paasi kok:** Arvoisa rouva puhemies! On hyvä, jos Suomen peruskoulun tilannetta on mitattu, mutta ymmärtääkseni sitä ei olla tehty samalla muodolla ja samalla tapaa yhtäjaksoisesti sinä aikana, kun taso on selkeästikin laskenut. Peruskoulun tason romahtaminen kuitenkin saattaa olla ehkä yksi kohtalokkaimmista asioista, mitä Suomessa on tapahtunut lähihistorian aikana. 5,6 miljoonan ihmisen kansa kun ei oikeasti pysty ylläpitämään hyvinvointivaltiota käsitöitä tekemällä, vaan vain ja ainoastaan äärimmäisen kehäänkärkitason, korkean jalostusasteen tekemisellä. Tämä on siis Suomen hyvinvointivaltion edellytys, eli hyvä peruskoulu on Suomen hyvinvointivaltion edellytys. Jos tässä nyt on jo menetetty 20 ikäluokkaa, niin se jo on aika iso lovi. Kun heistä tulee työkäisiä ja jonkun koulun käyneitä ja he päätyvät työmarkkinoille, niin he eivät varmasti pärjää kansainvälisessä kilpailussa. Se on myöskin hyvä pitää mielessä, että emme elä tyhjiössä vaan me kilpaillaan kaikkien kanssa.

Edelleen tässä oliko edustaja Hopsu, joka puhui siitä, että nämä kännykät ja puhelimella valvomiset ja muut ovat pahentaneet tilannetta Suomessa. Näinhän se on, mutta taas keran haluaisin painottaa sitä, että tämä tilanne on vallinnut ihan tasan tarkkaan kaikkialla muuallakin maailmassa. Elikkä selityksenä meidän Suomen suhteelliseen tippumiseen tämä kannattaisi siltä kantilta unohtaa.

Opettajien kanssa kun puhuu, niin he kertovat, että suuren osan ajastaan he käyttävät johonkin muuhun kuin oppilaiden opettamiseen. Hankehumat ja uudet säännöt siitä, miten pitää kommunikoida perheen, vanhempien kanssa, ynnä muut vievät opettajan kouluajasta suurimman osan — joku on puhunut jopa yli 90 prosentin luvuista. Minä peräänkuuluttaisin kyllä tässä yhteydessä opettajan kunnianpalautusta.

Kuulammen koulussa harrastetaan tällaisia vapaaehtoisia tasoryhmiä. Siellä ikäluokat on jaettu kolmeen vapaaehtoiseen ryhmään, ja heikoimmassa ryhmässäkin tuki täytetään peruskoulun perusoppimäärä. Tämä kyseinen Kuulammen koulu on siis Suomen menestynein Pisa-testeissä, ja mielestäni siitäkin voisi ottaa oppia.

Eli tässä perusopetuslain muuttamisessa mennään ehdottomasti oikeaan suuntaan, mutta henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, että tätä ei saisi jättää tähän. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Ojala-Niemelä.

20.01 **Johanna Ojala-Niemelä sd:** Arvoisa rouva puhemies! Yhdyn kyllä näkemykseen myös edellä puhuneen edustaja Paasin kanssa siitä, että kyllä meillä tässä datainfrastruk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2026 vp

tuurissa on puutteita, katvealueita, kaiken kaikkiaan aukkoja, mitkä tarvitsisivat paikkaamista. Muun muassa näitä pitkittäisaineistoja puuttuu. Meillä ei esimerkiksi ole tietoa siitä, kuka meidän lapsia opettaa. Minusta olisi tuiki tärkeää ja tarpeellista, että meillä olisi opettajarekisteri käytössä. Toivottavasti ensi hallituskaudella saadaan sitä asiaa edistettyä, jotta meillä olisi tieto, minkä verran meillä on missäkin aineessa päteviä opettajia ja mihin he sijoittuvat näin valtakunnallisesti. Auttaisi myös tuossa koulutuksen ennakoinnissa — kun opettajia koulutetaan — se tieto, mihin heitä on tarve kouluttaa.

Sitten ratkaisuksi näitten oppimistulosten parantamiseksi on myös esitetty näitä kansallisia päättökokeita ja tasokokeita. Varmaan nämä kansalliset päättökokeet ainakin joissakin oppiaineissa voisivat olla perusteltuja, ja siitä voisi suorittaa pilotointia. Ymmärrän toki, että siihen ei ole halua mennä, jos syntyy sitten tämmöisiä koulukohtaisia rankinglistoja ja tavallaan alkaa koulushoppailu vanhempien taholtakin siitä, mihin kouluun halutaan lapsi laittaa ja mihin ei. Mutta esimerkiksi Tanskassa on sellainen malli, että nämä päättökokeitten tulokset ovat pelkästään vain viranomaisten käytössä, ne on muuten salattu, jotta tämmöinen rankinglistojen syntyminen ehkäistään.

No, sitten jos tätä datainfrastruktuuria parannetaan, niin tietenkään kouluja ja opettajia ei tule kuormittaa tällä tiedonkeruulla, eli se ei saa lisätä koulujen ja opetuksen järjestäjien hallinnollista työtä, ja kustannukset luonnollisesti tulisi siinä tapauksessa korvata täysimääräisesti.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Siponen.

20.03 Markku Siponen kesk: Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Tässä on käyty niin hyvää keskustelua perusopetuksesta ja koulutuksesta ja muutenkin, että en malttanut olla vielä ottamatta yhtä puheenvuoroa.

Tässä oli mielenkiintoista kuunnella äsken takarivin debattia, kun edustaja Paasi oli sitä mieltä, että ei mitata, ei ole tietoa, ja sitten sieltä vierestä edustaja Valtola kertoi, että on tietoa, paljon löytyy tietoa. Tämä asia ei tietenkään katso puoluetta, mutta mielenkiintoista oli kuunnella tätä keskustelua. Ehkä se totuus on jossakin siellä välimaastossa.

Tietenkin politiikkaan kuuluu aina vähän raflaavammin esittää asioita, mutta en minä nyt silti sanoisi ihan tuon edustaja Paasin tapaan, että 20 ikäluokkaa on nyt menetetty. Ehkä siinä jo ammutaan pikkasen yli. Sitä ei käy kiistäminen, että tulokset ovat laskeneet, mutta totuus on kuitenkin se, että tulokset ovat laskeneet myöskin muualla ja monissa muissa, vastaavissa maissa. Mutta totta on se, että sijoituksia on tultu alaspäin ja se on tilanne.

Sitten jäi tuossa korvaan myöskin tämä, mikä sinällään pitää ihan paikkansa, että monilla opettajilla menee liian paljon aikaa muuhun kuin opetustyöhön, käytettiin sanaa ”hankehumppa” ja muuta. Tietysti voisi tässä kysyä, mitä tämä Orpon hallitus on tehnyt tälle asialle, että sitä olisi vähennetty. Tässä heidän yhtenä asiana nyt tähän liittyen, että kun meillä on järjestelmiä käytössä jo tällä hetkellä, niin varmasti tekoöly voisi olla yksi asia, mitä voisi tuoda myöskin opettajien tueksi ehkä siihen tiedon keräämiseen ja oppilaiden seurantaan ja muuhun — meillä on kuitenkin tänä päivänä jo hyvin pitkälle järjestelmiä käytössä. Ja varmasti on juuri se, että se rahoitus ja resurssit sinne koululuokkaan, oppilaille ja opettajille suoraan, eikä sitten niitten erilaisten hankkeitten kautta, niin että niitä joudutaan pyörittämään ja hallinnoimaan.

Sitten tässä oli hyvä, kun nostettiin Kuulammen koulu ja sieltä opin hakeminen esille. Siellähän sivistysvaliokunta nimenomaan kävi vierailulla, ja itse asiassa tunnen tämän

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2026 vp

koulun entisen rehtorin erittäin hyvin — hän on myöskin minun entinen opettajani. Totta kai meidän kannattaa näistä hyvistä kouluista käydä mallia hakemassa, niin kuin tässä edustaja Paasi hyvin vinkkasi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Rasinkangas.

20.05 **Merja Rasinkangas ps:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Joo, mielenkiintoista keskustelua. Tuosta, mitä edustaja Paasi puhui kännyköistä ja muista, olen kyllä vahvasti sitä mieltä, että kyllä tämä kännykkäkielto on yksi parhaita asioita, mitä tämä hallitus on saanut kouluihin aikaan muun perusopetukseen satsaamisen lisäksi, koska se selkeästi näkyy tuolla kouluissa. Edellisessä työssäni koulupoliisina kohtasin näitä oppilaita, jotka eivät tulleet edes kouluun siksi, että eivät jaksaneet, koska nukkuivat univelkoja. On päivänselvää, että jos oppilas jää kotiin jonkun syyn vuoksi, niin oppiminen kärsii, koulunkäynti kärsii, ja vanhemmat kun menevät töihin, niin ne eivät edes tiedä, että se oppilas jää sinne kotiin, ja näin ollen häntä on vaikea sitten valvoakin.

Mutta haluan tuoda myös esiin, kun puhuin tuossa edellisessä puheenvuorossa näistä pienemmistä kouluista, jotka minun mielestäni ovat aivan vertaansa vailla ja jotka ehdottomasti tulisi säilyttää, että niitä on jo koko Suomessa käsittääkseni yli 60 prosenttia lakkautettu. Viimeisimmässä Kuntalehdessä, opetustoimen ylitarkastaja, emeritus, Kari Lehtola kirjoitti otsikolla ”Koululakkautusaalto on Suomen suurin dokumentoitu virhearvio kuntapolitiikassa”. Minä olen ihan samaa mieltä.

Meillä on viime päivinä jälleen uutisoitu kouluväkivallasta, mikä on lisääntynyt yhä nuoremmilla, koulukiusaamisesta, ja niin kuin olen aina todennut, pienemmissä kouluissa se on varhaisemmin nähtävillä, jolloin siihen voidaan nopeammin puuttua. Isossa koulussa oppilas ei edes uskalla mennä kertomaan opelle, että joku uhkailee tai kiusaa tai aiheuttaa väkivaltaa, ja tämä on se ongelma. Minullekin on tuttu Kuulammen koulu Tyrnävän kunnassa, vajaa 500 oppilaan yläkoulu, ja tämä edustaa myös semmoista maaseutukoulua. Tuon kokoiset koulut ovat ihan ok, mutta sitten kun ne menevät tuonne tuhannen oppilaan kouluksi tai vielä isommaksi, missä on kaikki mahdolliset yhdessä ja samassa rakennuksessa, niin en näe sitä hyvänä. Todellakin toivon, kun puhutaan perusopetuksesta ja opettajista, että tämä on meidän kaikkien yhteinen asia. Se on hirvittävän vahvasti sieltä kotoa lähtöisin, että miten se lapsi oppii sitä koulupolkua. Kun huolehditaan paitsi hänen liikenneturvallisesta käyttäytymisestään — miten hän menee turvallisesti sinne kouluun — niin myöskin jaksetaan nähdä vaivaa siinä, että tuetaan sitä lasta kuulustelemalla enkun sanat ja historian läksy ynnä muu, jotta se lapsi tietää sen, että hänen työtään valvotaan — samalla asetetaan turvallisia rajoja — ja totta kai keskustellaan lapsen kanssa niistä kiusaamisasioista ja toisen kunnioittamisesta ja suvaitsevaisuudesta. Nämä ovat tärkeitä asioita. Elikkä en yksistään opettajille sysää tätä vastuuta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu.

20.08 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! On ilo kuulla, että meillä on tämmöinen yhteinen huoli meidän koulutuksen laadusta, ja tuntuu siltä, että jaetaan se täällä.

Oppimistuloksista tässä oli puhetta. Ne ovat todellakin laskeneet myös muualla Euroopassa kännyköiden tulon kanssa samassa aikasyklissä, mutta suhteellisesti se Suomen pu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2026 vp

dotus on isompi ja monet Aasian maat taas ovat nousseet näissä vertailutuloksissa Euroopan ohi. Eli kyllä tässä varmasti osa selittyy kännyköillä, mutta tässä suhteellisessa pudotuksessa meillä on varmasti myös tällaisia omia kotimaisia tekijöitä.

Tässä aikaisemmin puhuttiin opettajarekisteristä ja sen tarpeesta. Ihmettelen oikeastaan, että vaikka tämä on kustannuksiltaan noin miljoonan esitys ja sitä jo edellinen hallitus ja tämä hallitus ovat pyörittäneet pitkään, niin jostain syystä sitä ei olla saatu vietyä maaliin. Se olisi kyllä todella tärkeä tieto, kuinka meillä riittävät pätevät opettajat.

Yksi iso huoli, mikä tällä hallituskaudella on tapahtunut, on että opettajien täydennyskoulutus on ajettu lähes kokonaan alas, eli sieltä ovat resurssit hävinneet. Juuri kun tässä puhuttiin vaikka tekoälyn hyödyntämisestä kouluissa, niin opettajat kertoivat suorasanaisesti viestin, että he eivät asiaa osaa riittävästi, opiskelijat menevät ohi, mutta mitään täydennyskoulutusta ei ole tarjolla julkisesti, ellei kunta sitten hanki jotain yksittäistä koulutuspäivää. Mutta sisältö on tosi iso, ja tarve olisi myös.

Myös nämä kuntien leikkaukset, joita hallitus on tehnyt, osuvat suoraan koulutukseen, varhaiskasvatukseen. Valitettavasti se on näin. Eli vaikka meillä on ollut yksimielisiä mietintöjä sivistysvaliokunnassa siitä, mihin suuntaan asioita pitää kehittää, niin sitten kun katsoo vaihtoehtobudjetteja, niin niistä kyllä löytyy eroa siinä, kuinka paljon koulutukseen ollaan valmiita satsaamaan. Toivoisin, että seuraavalla hallituskaudella päästäisiin semmoiseen suunnitelmaan, jossa koulutuksen rahoituksessa edetään kohti pohjoismaista tasoa. En millään usko, että sillä, että me tiputaan koko ajan koulutuksen rahoituksessa, me voimme pärjätä, olla yhtä kilpailukykyisiä. Kustannukset ovat täällä kuitenkin suunnilleen samaa luokkaa. Tämä koulutuksen investointirooli pitäisi nähdä. Olen tässä ihan samaa mieltä kuin edustaja Paasi täällä kuvasi, että kun on pieni maa, niin meillä eivät luonnonvarat riitä elättämään meitä pitkään, vaan se osaaminen on se, minkä varaan meidän pitää tulevaisuutta rakentaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Siponen.

20.11 Markku Siponen kesk: Arvoisa rouva puhemies! On hyvä jatkaa tästä. Monta hyvää puheenvuoroa tässä oli edustaja Hopsulla ja myöskin edustaja Rasinkankaalla. Rasinkangas puhui hyvin näistä pienistä kouluista ja myöskin perheiden merkityksestä. Itse opettajana toimin semmoisessa keskikokoisessa koulussa, eikä oma näkemykseni ehkä ole se, että pieni koulu automaattisesti olisi parempi kuin iso koulu. Ehkä itse näen ne pienet koulut enemmän saavutettavuuden kannalta tärkeinä niin, että pystyttäisiin niitä lähipalveluja säilyttämään, siinä on niillä pienillä kouluilla iso rooli.

Keskustapuoluehan hyväksyi viime viikonloppuna Suunta Suomelle -ohjelman, ja sielähän kyllä linjattiin näistä jättikouluista ja jättipäiväkodeista, niin että jossakin kuitenkin se raja menee siinä suuruuden ekonomiassakin. Meillä on ollut vaihtoehtobudjeteissa keskustelua tästä pienten koulujen lisästä yhtenä elementtinä, koska tietenkin me vähän voidaan täältä eduskunnasta vaatia pieniä kouluja, pienempiä kouluja, mutta tiedetään, että viime kädessä kunnat kuitenkin päättävät siitä kouluverkosta kunnissa. Tietysti, jos me täältä laitetaan kriteereitä tai vaatimuksia, meidän täytyy myöskin miettiä niitä resursseja ja lainsäädäntöä ja euroja samalla tavalla.

Mutta samaan haluan oikeastaan lopettaa kuin edustajat Paasi ja Hopsu, koulutuksen ja osaamisen merkitykseen. Tällä kaudellahan on tehty hyvää visiotyötä, sekä perusopetuksen että korkeakoulutuksen visiotyö on päättymässä. Ehkä tämä nyt alleviivaa myöskin si-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2026 vp

tä, mistä on aiempiakin puheenvuoroja käytetty täällä, että koulutukseen satsaamisen ja ongelmien korjaamisen täytyisi olla useampien hallituskausien mittaisia — samalla tavalla kuin tehdään tätä visiotyötäkin, niissä ei katsota neljän vuoden päähän eikä edes kahdeksan vuoden päähän vaan jopa sinne vuosiin 2035—2040. Tietenkin olisi hyvä, että löydettäisiin semmoisia yhteisiä satsauskohteita ja että — tietenkin oma näkemykseni on tämä — yhteisesti löydettäisiin myöskin riittävästi euroja siihen koulutukseen satsaamiseen myöskin jatkossa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Valtola.

20.14 **Oskari Valtola kok:** Arvoisa rouva puhemies! On ollut ilo pelata squashia samassa joukkueessa opetustoimen ylitarkastaja emeritus Kari Lehtolan kanssa vuosien ajan. Monesti kisareissulla aiemmin näistä kouluista keskustelimme. Siinä mielessä olen eri mieltä siitä, mitä täällä salissa on sanottu, että pieni koulu automaattisesti olisi parempi kiusaamisen suhteen. Kyllä se enemmän riippuu siitä, miten koulussa suhtaudutaan kiusaamiseen, minkälainen henki siellä on, minkälaiset järjestelmät ovat siihen puuttumiseen. Meillä varmasti on isoja kouluja, joissa kiusaamiseen puututaan hyvin ja sitä ei esiinny, mutta on myös semmoisia isoja kouluja, joissa sitä esiintyy. Mutta sama on pienissä kouluissa.

Siinä mielessä en allekirjoita myöskään tätä edustaja Hopsun esille tuomaa kuvaa, että tämä hallitus olisi merkittävästi leikannut perusopetuksesta. Jos nyt rehellisesti sanotaan, miten hankalassa taloudellisessa tilanteessa hallitusohjelmaa jouduttiin tekemään ja miten vaikeassa taloudellisessa tilanteessa tätä hallituskautta on menty eteenpäin, niin OKM:n budjetti on kasvanut selkeästi, perusopetukseen on panostettu lisärahoitusta. Myös kuntien rahoitus, jos katsotte koko kautta, on ollut kasvava. Sillä tavalla näissä uudistuksissa, vielä jos katsotaan perusopetukseen, kyllä tämä hallitus on tehnyt erittäin koulutusmyönteistä politiikkaa tässä vaikeassa tilanteessa. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Paasi.

20.16 **Martin Paasi kok:** Arvoisa rouva puhemies! Suomessa jokaiselle pitäisi tarjota kaikki edellytykset tulla kaikeksi siksi, mihin rahkeet suinkin riittävät. Tällaisella tulokulmalla suomalaisista lapsista ja nuorista tulee tulevaisuuden menestyjiä. Orpon hallitus on tosiaan lisännyt koulutukseen rahoitusta 200 miljoonan euron edestä todella vaikeassa taloudellisessa tilanteessa. Se on uudistanut oppimisen tuen, rajoittanut puhelinten käyttöä ja panostanut perustaitoihin eli lukemiseen, kirjoittamiseen ja matematiikkaan — eli nimenomaan niihin kaikista tärkeimpiin asioihin, jotka ovat oikeastaan edellytys sille, että oppii ylipäättänsä mitään niiden lisäksi.

Tässä on ehkä loppukaneettina omalta osaltani tärkeää huomioida myös just se, että tähän ei tekoäly auta vaan tähän tarvitaan nimenomaan biologista älyä. Eli toivottavasti myös jatkossa peruskoulussa laitetaan aivonystyrät töihin ja harjoitetaan niiden käyttöä, koska olen oppinut, että aivot ovat ehkä ruumiin tärkein lihas. Ne paranevat, mitä enemmän niitä treenaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rasinkangas.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2026 vp

20.17 **Merja Rasinkangas ps:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Vastaan vielä tuohon aiemmin esitettyyn väitteeseen:

Totesin vain, että pienemmissä kouluissa kiusaaminen on varhaisemmin havaittavissa ja näin ollen nopeammin puututtavissa, mutta kokemuksesta tiedän, kun olen koulupoliisina toiminut kouluissa kiusaamisten selvittelyssä ja sovittelussa, että on paljon tapauksia, missä oppilas isossa koulussa ei kerro kenellekään — ei vanhemmille, ei koulun opettajille — koska ei uskalla, koska siellä uhkaillaan. Ja kun puhutaan isoista kouluista, niin aiemmin oppilaat isoissa kouluissa istuivat välitunnitkin sisällä, koska on kissa ja hiiri -leikkiä heitä laittaa välitunnille, kun osa menee vessaan piiloon ja on muutenkin hidasta ottaa niitä kampeita lokerosta tai laatikosta, missä heillä ne ovatkaan.

Se on vain minun kokemukseni kautta tullut se väite, että isommissa kouluissa nämä kiusaamiset jäävät vaikeammin havaittaviksi. Opettaja ei pysty näkemään kaikkia eikä edes välttämättä tunne kaikkia oppilaita. Jopa pihan välituntivalvonnassa on niitä tilanteita, missä välituntivalvojat kyllä kävelevät ja ovat siellä, mutta siellä saattaa olla... Tässä nyt yksi esimerkki, mihin jouduin puuttumaan: Oppilasta pahoinpideltiin, kutosluokkalaista poikaa heiteltiin kuin sätkynukkeä maahan talvisella kelillä, ja siellä oli välituntivalvoja, mutta kukaan ei huutanut apua. Ympärillä oli rinki oppilaita, mikä esti tietenkin näkyvyyttäkin sille opettajalle siitä, mitä siellä tapahtuu.

Nämä ovat asioita, mitkä oikeasti näkyvät isoissa kouluissa eri tavalla kuin pienissä, koska oppilaat ovat rohkeampia pienessä koulussa kertomaan opettajille asioita, mitä he kohtaavat. Tämä on omasta mielestäni faktaa, mistä en peräänny. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

20.19 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! On ollut mukava kuunnella tätä keskustelua tästä oppivelvollisuudesta ja kouluihin panostamisesta. Voi sanoa sen, että ei varmaan yhtä semmoista totuutta ole, onko isossa tai pienessä koulussa enempi niitä palveluja ja muita tarjolla, ja taas pienessä koulussa on se läheisyys ja muut olosuhteet toisenlaiset. Kyllä se, miten se arki saadaan sujumaan siellä kouluympäristössä, on aika tärkeässä roolissa. Se, että lapset saisivat riittävän osaamisen, että he voisivat edetä toisella asteella ja sieltä sitten korkea-asteelle, on sitä kivijalan rakentamista, ja sen takia tämä on niin tosi tärkeätä keskustelua. Tämä on vuosikymmenten asia, että me pärjätään tässä kansainvälisessä ja muussa kilpailussa, mikä meitä kohtaa. Osaamista tarvitaan tulevaisuudessa enemmän kuin vähemmän, ja tavallaan tässähän sitä rakennetaan just näillä elementeillä.

Arvoisa rouva puhemies! Kuntien rahoituksen osalta voi olla, että perusopetukseen on laitettu 200 miljoonaa, mutta vastaavasti myöskin työllisyyden hoidossa työllisyyspalvelut siirrettiin kuntiin 200 miljoonaa alimitoitettuna. Täytyy näissä aina muistaa, että kuntien rahoitus tulee isoon kuvaan ja sitä käytetään siellä kunnissa, ja tässä mielessä kuntien rahoitusasema ei ole kauheasti parantunut. Työttömyys on ollut tosi korkealla tasolla, ja se näkyy nyt kuntien menojen kasvamisena, työttömyysturvamenoissa, ja sitten tulojen pienemisenä, eli siellä on monenlaisia vaikutuksia. Tämä näkökulma tässä on, kun yhdestä samasta europotista, mitä siellä kunnissa on käytettävissä, hoidetaan perusopetusta ja työllisyyspalveluja ja näin poispäin. Ne ovat arvovalintoja, ja kunnat joutuvat aika koviin paikkoihin, kun näitä asioita viedään.

Tässä mielessä voin sanoa, että tämä keskustelu on ollut siinä mielessä hyvää, että on niin yksituumaista, että meidän kannattaa satsata tähän koulutuksen laatuun. Meillä paik-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2026 vp

koja on yllättävänkin paljon, kun katsotaan tästä eteenpäin ikäluokkia. 46 000 on syntyvyys, ja jos katsotaan, niin tällä hetkellä noin 60 000 siirtyy toiselle asteelle. Niitä aloituspaikkoja on siellä 78 000, ja korkea-asteella meillä on 56 000 aloituspaikkaa. Kyllä meillä koulutuspaikkoja on. Kysymys on, osaammeko me tällä koneella tehdä parempaa tulosta kuin mitä me nyt tänä päivänä tehdään laadullisesti. Määrää meillä alkaa olla paikkojen osalta. — Tämä on hyvä keskustelu. Kiitos siitä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen.

20.22 **Timo Suhonen sd:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Hyvää keskustelua ja tärkeä aihe, mutta lähinnä minun mielenkiintoni heräsi siinä vaiheessa keskustelua, kun täällä ruvettiin puhumaan siitä, onko hallitus satsannut perusopetukseen vai eikö ole. Ihan piti tarkistaa tuossa noita vanhoja tiedotteita, ja näin tällaisen tekstin, jossa todetaan: ”Valtiovarainministeriön budjettiehdotus vuodelle 2026 esittää 150 miljoonan euron leikkausta kuntien peruspalveluiden valtionosuuksiin. Kevään riihessä hallitus on jo päättänyt 75 miljoonan euron leikkauksesta peruspalveluiden valtionosuuteen. Tämä tarkoittaisi suoraa ja tuntuvia leikkauksia muun muassa perusopetukseen ja varhaiskasvatukseen samaan aikaan, kun juuri on astunut voimaan isoja uudistuksia uusine velvoitteineen. Perusopetuksen vahvistamisen toimenpiteisiin ohjattu 200 miljoonaa leikataan nyt toista kautta samasta valtionosuuspotista käytännössä kokonaan.” Eli en aivan allekirjoita edustajien toteamusta siitä, että nyt olisi satsattu varsinaisesti ja merkittävästi perusopetukseen. Se nyt ei ihan täysin kyllä pidä paikkaansa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu.

20.23 **Inka Hopsu vih:** Arvoisa puhemies! Tämän lisäksi, että on ollut näitä kuntarahoitukseen leikkauksia, niin VM:n arvio siitä, mikä TE-uudistuksen lisälasku kunnille on ollut sen kompensoinnin lisäksi, joka kunnille siis tehtiin uudistusta tehtäessä, on ollut 300—400 miljoonaa, eli se on aika iso summa sieltä kuntien rahoituksesta. Tämä on siis näitä nousseita työttömyysturvakuluja ja sakkomaksuja. Tähän ei ole tullut mitään uutta kompensointiä eikä myöskään uutta mallia, jolla niitä sakkomaksuja voitaisiin tällaisessa suhdannetilanteessa keventää. Sitä olen kyllä oppositiosta itse myös peräänkuuluttanut.

Toinen asia, mistä halusin sanoa, on opettajien kohtaama väkivalta. Sen lisäksi, kun tässä puhuttiin tästä, miten pienissä kouluissa pystytään puuttamaan kiusaamiseen tai se nähdään paremmin, yleistynyt ilmiö on, että myös opettajaa kohtaan on väkivaltaa enemmän kuin ennen. Siinä myös tiedettäisiin ne keinot, joilla voitaisiin auttaa. Eli jos tiedetään, että luokassa on opiskelijoita tai oppilaita, jotka eivät ole täysin koulukuntoisia tai ovat aggressiivisia, niin sitä yksittäistä aikuista ei saa jättää yksin. Siellä pitäisi aina olla henkilöstöä, on se sitten koulunkäynninohjaaja tai avustaja tai erityisopetusresurssia, tai jos joku ei todellakaan ole koulukuntoinen, niin sitten sairaalakoulupaikkaa tai erityisluokkapaikkaa tarpeesta riippuen. Näitä ei pystytä tällä hetkellä riittävän nopeasti turvaamaan. Kyllä ammattihenkilöstö tietää sen, että tällaisessa tilanteessa itse asiassa koko luokan opetus kärsii, eivät ainoastaan ehkä ne kiusatut opiskelijat.

Nämä ovat semmoisia tekijöitä, että kun väkivalta ja työn haastavuus kohdentuu myös opettajiin, niin alan houkuttelevuus kärsii. Palkkakehitys ei ole ollut hyvä. Me tiedetään, että tällä kaudella tuli vientivetoinen palkkamalli, joka sitoo sen palkkakehityksen vien-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2026 vp

tialojen kehitykseen. Iso huoli on siitä, millä me koko opetussektorin, kasvatusektorin, houkuttelevuus turvataan myös jatkossa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Siponen.

20.26 Markku Siponen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kyllä itsekin olen sitä mieltä, että näitten koulukokojen ohella kannattaa kyllä kääntää keskustelua myöskin luokkakokoihin ja oppilasmääriin siellä luokissa. Totta kai siinä on paljon eroja kuntien välillä ja kaupunkien välillä. Toisissa kunnissa on sitten ehkä huolena enemmänkin se, että saadaan riittävästi opiskelijoita sinne, tässä syntyvyystilanteessa. Mutta kyllä varsinkin täältä suuremmista kaupungeista tulee paljon sitä viestiä opettajilta, että ne luokkakoot ovat liian suuria, ja se on selvä, että se vaikuttaa sitten siihen opettamiseen ja lasten oppimiseen. Vaikka nyt tulikin tämä tuen uudistus, missä myöskin pyritään tätä suitsimaan, niin siitä huolimatta iso joukko oppilaita ja liian suuri luokkakoko on este hyvälle oppimiselle.

Sitten tässä edustaja Suhonen nosti hyvin tämän raha-asian, nämä eurot, asiantuntevasti esille. Se on juuri näin, että kun nostetaan sitä 200:aa miljoonaa, mitä on satsattu perusopetukseen, niin sitten on rehellistä tuoda toisella kädellä esille myöskin ne säästöt, mitä sinne kuntien valtionosuuksiin tuodaan. Vaikka kunta saa tietysti itse päättää rahojen käytöstään, niin on selvää, että jos siellä kunnassa suurin menoerä on siellä sivistyspuolella, niin eihän niitä säästöjä tietenkään pysty siltä puolelta myöskään välttämään.

No sitten vielä viimeisenä: Tässä edustaja Paasi ehkä tahallaan halusi ymmärtää väärin tämän tekoölyasian, mitä itse hain. Mutta jos nyt käydään tätä teidän äskeistä debattianne vielä uudelleen läpi. Kun, edustaja Paasi, sanoit, että ei ole riittävästi tietoa, koulussa ei mitata riittävästi, ja sitten kun tässä edustaja Valtola vastasi, että kyllä siellä mitataan paljon ja on rekistereitä paljon ja on tietoa ja on dataa, niin jos tehtäisiin niin, että laitetaan se tekoöly louhimaan sieltä Valtolan rekistereistä edustaja Paasille tietoa oppimistuloksista ja koulun muista rekistereistä ja otetaan tällä tavalla tekoöly käyttöön ja hyödynnetään molempien näkökulmia. [Naurua]

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 35/2026 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.